

Ang Nawawalang Anghel

Chuckberry J. Pascual

Sinopsis

Ang kuwentong ito ay tungkol kay Bree, isang baklang masahista at receptionist na naitulak sa isang sitwasyon na kailangang mag-imbetiga. Ang kaso ng nawawalang anghel sa salubong ang kanyang reserolbahin sa kuwento. Sa proseso ng paghahanap, may mabubunyag na iba pang mga isyu at “krimen” sa Barangay Talong Punay.

Mga susing salita: *maikling kuwento, kuwentong detektib, panitikang queer*

Synopsis

This story is about Bree, a gay masseur and receptionist turned unlikely detective. In this story, he will solve the case of the missing angel, the kid who plays the role of angel in the Salubong, a religious play held during Holy Week. In his search for the angel, he will unwittingly unearth other issues and “crimes” in Barangay Talong Punay.

Keywords: *short story, detective fiction, queer literature*

Ang Nawawalang Anghel

Masyadong malaki ang ulo niya, parang lobong malapit nang pumutok, iyong hinipan ng batang sabik maglaro. Nakadipa siya at kumukuyakoy habang tila nakalutang dahil sa mga alambreng nakaikot sa magkabilang braso. Nakakabit ang mga alambre sa sanga ng puno ng santol, iyong pinapausukan ni Father Willy kapag Sabado, pagkatapos ng huling misa sa umaga. Halos hindi na makita ang suot niyang sako dahil sa nakapulupot na mga sinturon ng paputok sa buong katawan. Mukha siyang talunang heneral, iyong pinagtaksilan ng sariling hukbo at ibinenta upang paglaruan ng kaaway. Pero sa pagkakataong ito, siya naman talaga ang taksil. Sa tindi pa nga ng ginawang pagkakanulo, taun-taong nagtitipon ang mga tao para magbunyi at panoorin ang kanyang muling pagkamatay.

May isang batang sinusundot-sundot ang nakasabit na effigy---tila tinutuya ito sa lahat ng nagawang kasalanan---kaya mukhang nagsasayaw sa hangin si Hudas. Hinawi ng isang lalaki ang braso ng bata. Umamba ng suntok ang sinaway. Nandilat naman ang matanda, gumanti ng amba. Sumimangot muna ang paslit, bago bumunghalit ng iyak.

Hindi narinig ni Bree ang bata dahil dumating na ang bandang kasama ng Mater Dolorosa at napakaingay ng buong paligid. Parang palengke sa Disyembre ang patio ng San Antonio de Padua, ang simbahan ng mga taga-Barangay Talong Punay.

(May mga tumututol noong umpisa sa paggamit ng banda sa paglibot ng mga imahen ng Mahal na Birhen at ng Kristong Nabuhay. Nabubulahaw daw ang mga natutulog. Pero ikinatwiran ni Father Willy na gayon din naman ang silbi ng pagsigaw ng tagapangunang sakristan na pinapatunog ang “keplak-keplak,” ang pumapalalpak na kagamitang kahoy: gisingin ang mga katawan at pananampalatayang natutulog at hikayatin silang sumaksi sa Muling Pagkabuhay. Walang nakakaalam kung anong oras ang pagdating ng Panginoon, lalo na kung hindi nagsisimba at hindi maririnig ang paalala mula sa pulpito na alas-tres ng madaling araw ang simula ng prusisyon mula sa patio. Kaya sa halip na may binatilyong mapaos at mangalay ang braso, ninais ng kura na bandang tumutugtog

ng paso doble ang gumising sa lahat. Dagdag pa ni Father Willy, kung may ayaw maistorbo ang pagtulog sa pagdating ng Panginoon, mabuti pang dumiretso na sila sa impiyerno.)

Naglisaw ang mga nag-aabang sa pagdating ng mga karo. May langkay ng mga manang, may mga kabataang todo postura, at may mga magulang na may karay na bata. Nagkalat sa bukana ng patio ang mga nagbebenta ng mani, sorbetes, mga relihiyosong abubot, mga kalapati, at mga kawawang sisiw na kinulayan ng berde, kahel, asul, at pula.

Marami na rin ang nakapalibot sa puwesto ng pusu-pusuan, ang upuang hugis bulaklak. Dito magsasalubong ang dalawang karo, dahil mula sa loob ng umaangat at unti-unting bumubukadkad na pusu-pusuan lilitaw ang batang babaeng gumaganap na anghel.

Mahalaga ang papel ng anghel sa salubong. Siya ang magtatanggal sa belong itim ng Mater Dolorosa, simbolo ng pagtatapos ng pagluluksa nito. Itatali niya ang belo sa mga lobo, saka paliliparin ang mga ito. Pagkatapos nito, magsasaboy ang anghel ng mga talulot ng bulaklak sa hangin, habang tumutugtog ang mga banda, at nagpapalakpakan ang mga tao.

Pero hindi talaga ito ang inaabangan ni Bree, kundi ang katapusan. Kahit noong bata pa siya, mas ganado siya sa pinal na ritwal: ang pagsunog kay Hudás. Hindi niya alam kung sinong kura ang nagpasimula nito, pero mula nang matuto siyang pumunta sa salubong, bahagi na ito ng tradisyon sa parokya ng San Antonio de Padua. Noong umpisa, sinisilaban lang ang effigy ni Hudás. Nang maglaon, may nakaisip na borlasan ito ng mga paputok, iyong tinatawag ngang sinturon ni Hudás. Papanoorin muna ng lahat, kuntodo palakpakan at hiyawan, siyempre pa, na malansag ang katawan ng nagbenta sa Panginoon---tumalsik ang braso, gumulong ang ulo, pumutok ang binti---bago ito hayaang matupok ng apoy.

Naaantig si Bree sa halos barbarikong ritwal. Naghahalo sa imahen ng nasusunog na Hudás ang lahat ng mga bagay na gusto niyang mawala---masasamang alaala, mga dating kasalanan, mga

lalaking nangloko sa kanya. Ito ang kanyang taunang paghuhunos. Ang taunang pagpapataw ng katarungan. Ang kanyang muling pagkabuhay.

Kaya ganoon na lang ang lakas ng pagpalatak ni Bree nang mapansin na nakapuwesto na ang karo ng Mater Dolorosa, pero wala pa rin ang karo ng Kristong Nabuhay.

“Lintek na... Ano ba ang nangyayari?” tanong niya sa hangin.

“Nag-iba ng ruta,” sagot ng katabing matandang lalaki. “Dumaan sa Los Martires.”

Lalong nainis si Bree sa narinig. Pamoso kasi ang Barangay Los Martires sa pagkakaroon ng masisikip at baku-bakong kalsada. May mga bahagi nitong laging binabaha kahit hindi naman umuulan, kaya lagi ring maputik. Biru-biruan na iniwasan itong puntahan ng mga motorista at maging ng mga kandidato tuwing eleksiyon.

“Kanino namang desisyon yan? Anong oras na?”

“Kanino pa, e di sa kura mo,” sagot ng lalaki.

“Si Father Willy?”

“Sino pa, hane? Gusto na namang manghingi sa mga Montojo,” sagot ng isang matandang babae na walang tigil ang paypay. Maalinsangan na sa patio dahil sa dami ng nagsisiksikang tao.

Sinipat ni Bree ang mukha ng babae. Butil-butil ang pawis sa noo at ibabaw ng nguso nito. “Aling Vilma? Ikaw ba yan?” Katulong mga Montojo si Aling Vilma. Nakilala ito ni Bree noong isang buwan, nang mawala ang singsing ng amo nitong si Donya Mary Juliet Montojo.

“Ako nga. Kanina pa ako rito, iniisnab mo ako.”

“Uy, wag kayong ganyan,” sagot ni Bree. “Para naman hong wala tayong pinagsamahan.” Ngumiti siya sa matandang lalaki, senyal

para hayaan siyang makadaan at makatayo sa gilid ni Aling Vilma. Ngumiti lang din ang lalaki pero hindi kumilos. Walang nagawa si Bree kundi makipag-usap kahit may nakaharang. “Uh, yung sinabi ho ninyo kanina, Aling Vilma. Anong kinalaman ng mga Montojo rito?” Ang mga Montojo ang pinakamayamang pamilya hindi lang sa buong Talong Punay kundi sa buong Malabon. Ang matandang babaeng Montojo, ina ni Mary Juliet, ang tumatayong hermana mayor mula nang magkaisip si Bree.

“Gusto ng mas malaking pera sa susunod na salubong. Kaya hayon, pinadaan sa Los Martires. Kapag nainip ang mga Montojo, lalo na yang si Mary Juliet,” ngumuso ang katulong sa malaking van na nakaparada sa tabi ng opisina ng kura paroko, “Pustahan tayo, magkakaroon ng mabilis na karo sa susunod na taon.”

“Kaya ako, hindi ko talaga gusto yang pari na yan,” sabi ng matandang lalaki. “Hindi ako nagmamano sa payatot na yan!”

“Ano naman ho ang ginawa sa inyo ni Father Willy?” tanong ni Bree.

“Mukhang pera!”

“Sa parokya ho napupunta ang pera,” sabad ng isang babae sa kanilang harapan. Kanina pa pala sila pinakikinggan ng mga nakapaligid.

“Alam mo ba kung magkano na ang nakulimbat niyan?” singhal ng matandang lalaki.

“Hindi ho corrupt si Father Willy. Marami na hong pagbabago rito sa parokya. Tingnan ninyo yang patsada, hindi ba dati, kulay tae na yan?”

“Ay, may kamag-anak pala rito ang kura!” bulyaw ng matandang lalaki. “Kaiingat kayo, may kamag-anak rito ang kura!”

“Hoy, mama! Hindi ko ho kaanu-ano si Father Willy!”

Marami ang napaligon sa kinatatayuan ng mga nagtatalo.

Nagkatinginan sina Bree at Aling Vilma. Pinigil ni Aling Vilma na matawa, kaya napasinghot na parang baboy. Wala pa rin siyang tigil sa pagpaypay, kahit natatamaan na ng brasong may abaniko ang matandang lalaki. Tinikom ni Bree ang mga labi para pigilin ang ngiti.

“Sus, e di hindi mo kamag-anak! Parokya-parokya ka diyan,” pakli ng matandang lalaki. “Kundi ko pa alam na may sinusustentuhang babae yan. Kilala nyo ba yung sekretarya niyan, si ano---”

“Nagdiriwang ho tayo ng Pasko ng Pagkabuhay! Magbagong buhay na kayo! Ang tanda-tanda nyo na, puro paninira pa ang lumalabas sa bibig nyo,” talak ng babae. Hindi ito makaharap nang lubos dahil sa siksikan, kaya nagkasya na lang sa halos namimilipit na paglingon. Namukhaan ito ni Bree nang lumingon. Ilang beses na rin niya itong nakasabay kumain sa karinderya ni Aling Blesilda.

Sasagot pa sana ang matanda, pero natigilan nang marinig ang musika mula sa ikalawang banda. Dumating na ang Kristong Nabuhay. Parang mga manok na kinilig ang mga tao, sabay-sabay hinanap ang pinagmumulan ng tunog.

Kusang nahawi ang dagat ng katawan na dinaanan ng karo. Dumiretso ito sa tapat ng karo ng Mater Dolorosa. Nasa gitna nila ang pusu-pusuan. Tumigil sa pagtugtog ang mga banda. Inaabangan ng lahat ang unti-unting pag-angat at pagbukadkad ng bulaklak. Ito rin ang hudyat ng pagbabalik ng tugtugan.

Ilang sandali ng katahimikan ang lumipas, hindi pa rin umaangat ang pusu-pusuan. Mahigit tatlumpung talampakan ang layo ni Bree mula sa mga karo, kaya hindi niya lubos na makita ang nagaganap. Napansin lang niya na may mali sa mga pangyayari nang masyadong tumagal ang kawalan ng musika, at lumakas ang anasan ng mga nag-aabang. Makaraan ang ilang minuto, pumailanlang ang boses ng isang lalaki, “Nawawala ang anak ko! Tulungan nyo ako! Nawawala ang anak ko! Jonalyn! Beverly!”

Noong umpisa ay sinasabayan pa siya ng samu’t saring komento---“Walang ingat. Tingnan mo ako, hindi ko binibitiwan ‘tong

akin.” “Nandiyan lang yan.” “Asus, makasigaw naman si manong.” “Kawawa naman.” “Teka, sino ba ang nawawala? Si Jonalyn o si Beverly?”---pero dahil walang tigil sa pagsigaw ang lalaki, tila nahiya ang madla at unti-unting tumigil. Lalong lumakas ang boses ng lalaki dahil sa lumukob na katahimikan sa kanina ay tila peryang patio. Kinilabutan si Bree sa pagkalunos na taglay ng boses. Tamihik siyang nanalangin na sana, lumitaw na ang batang nawawala.

“Pele, huminahon ka! Nandiyan lang yan!” sigaw ng isa pang lalaki. Malaki ang boses na ito, buong-buo. Kahawig ng mga boses na ginagamit sa telebisyon kapag nagsasalita ang Diyos.

Sumilip si Bree sa pagitan ng mga ulong sumisilip rin. Ang kura paroko ang may-ari ng boses ng Diyos. Maliit ito at patpatin, kaya maaaring mapagkamalan na binatilyong nagkukunwaring pari. Maliban na lang sa walang payat na binatilyong may bigoteng singkapal ng eskoba. Sa kabila nito---o dahil siguro sa kapal ng buhok sa ibabaw ng labi---may bitbit na awtoridad si Father Willy. Kusang umurong ang mga tao para bigyang-daan ang kura, kaya napaatras din si Bree habang nakatayo. Saglit siyang nag-alala na baka gumawa ng eksena ang matandang lalaki katabi, iyong nanggagalaiti kanina, kaya pasimple niya itong tiningnan. Nakatitig lang din ito sa nangyayari, hiklat na hiklat ang leeg para makakuha ng mas magandang anggulo. Tiningnan ni Bree si Aling Vilma para maghanap ng kara may sa lihim na pangungutya sa matandang lalaki, pero pagkit din ang mga mata nito sa eksena.

“Nandito lang siya kanina, Father,” sagot ni Mang Pele. Saka humarap muli sa ibang direksiyon at hinagis ang boses sa kawalan, “Ilabas mo ang anak ko! Jonalyn! Beverly!”

Nakita ni Bree na humahangos sa likuran ni Father Willy si Kapitan, umaaldag ang matabang dibdib. May kasama siyang dalawang barangay tanod. Sinusuyod ng tingin ng mga tanod ang kumpol ng mga tao. Kumakaway ang mga ito kapag may nakikitang kakilala. May isang kagawad na lumapit. Nahagip si Bree ng tingin ng isa sa mga tanod. “Brigido!” sigaw nito, sabay kaway.

Samu't saring mata ang dumapo kay Bree. Nagtatalo ang damdamin niya: hiya dahil sa pagtawag sa kanya sa buong pangalan, at galit dahil nakakakuwentuhan naman niya ang tanod na ito, alam naman nitong Bree ang gusto niyang palayaw, pero heto, isinigaw pa nang pagkalutong-lutong sa harapan ng mga tao at santo ang buong pangalan niya. Kaya nagkunwari si Bree na abala sa paghaluhog sa dalang shoulder bag.

“Hoy, Brigido! Halika na!”

Binunot ni Bree ang baong abaniko mula sa bag, tumingala, at nagpalinga-linga habang walang tigil sa pagpaypay sa pawisang leeg.

Sumigaw na rin si Kapitan. “Brigido! Lumapit ka rito!”

Hindi natinag si Bree. May kumalabit sa kanya. “Ikaw ba yon?” Ang matandang lalaki pala.

“Bree ho ang pangalan ko,” ingos ni Bree. Sige pa rin siya sa pagpaypay.

“E hindi ba’t ikaw ang sinesenyasan?” tanong ni Aling Vilma.

“Bastos naman ho kasi,” bulong ni Bree. “Sinabi ko nang Bree, ilang beses na---”

May pumutok. Isa, dalawa, sunud-sunod. Nagkagulo. Kanya-kanyang pulas ang mga tao palayo sa pinagmumulan ng sunud-sunod na putok. May mga sumisigaw, may mga nag-uusap pero pihadong walang magkaintindihan dahil sa salimbayan ng ingay. Napasubsob si Bree sa hugos ng tao. Nang iangat niya ang ulo, wala na si Aling Vilma.

Nakitakbo na rin siya. Hindi man lumingon, alam niyang may nagsindi sa mga sinturon ni Hudas. Sa puno ng bayabas nanggagaling ang mga putok.

Sa likuran siya ng simbahan napadpad. Sumiksik siya sa likod ng isang estatwa ni San Miguel na nakatapak sa ibabaw ng nakahandusay

na Lucifer. Nakatindig ang estatwang ito sa bukana ng sementeryo, sa gitna ng hilera ng mga puntod, iyong tinatawag na apartment.

Habang pinapanood ang patuloy na pagsabog ni Hudas at ang pagpulas ng mga tao, may naramdaman si Bree na tumutusok sa kaliwang binti. Kinapa niya ito, saka dinampot mula sa paanan ni San Miguel. Mga pakpak. Yari sa plastik, nababalot ng sintetikong puting balahibo. May nakakabit ditong mga garter, isinusukbit sa mga balikat ng magsusuot. Naalala niya ang nawawalang anghel, ang anak ni Mang Pele. Pumunta siya sa likuran ng estatwa, wala namang naroon. Sinilip niya ang pagitan ng mga dingding na kinatitirikan ng mga apartment. Wala ring tao. Inilagay niya sa shoulder bag ang pakpak.

Nang mapansin niyang kaunti na lang ang mga tao, umalis na si Bree sa pagtatago. May mangilan-ngilan pa siyang nakasalubong na humahangos palabas, pero halos naubos na ang mga tao sa patio ng simbahan. Natanaw niya sa di kalayuan ang karo ng mag-inang Kristo at Maria, inabandona ng mga nananampalataya. Nasa pagitan ng mga karo ang mga piraso ng pusu-pusuan, parang dinaanan ng bagyo.

Hindi na lumapit si Bree. Pihadong lilinis naman ito ng mga barangay tanod at pulis mamaya. Aasikasuhin din ng mga tauhan ng pamilya Montojo ang mga karo at santo.

Naglakad siya papunta kay Hudas, na sa mga sandaling iyon ay hindi na makilala. Isang bungkos na lang ito ng alambre at sakong nakasabit sa sanga ng puno ng bayabas, tahimik na tinutupok ng apoy. Katabi ng puno ng bayabas ang opisina ng parokya ng San Antonio de Padua. liwan na lang niya sa opisina ang napulot na pakpak.

Kumatok muna si Bree nang tatlong beses, bago pinihit ang seradura. Hindi ito naka-lock. Maliit na reception area sa kanan at makipot na pasilyo sa kaliwa ang bumungad kay Bree pagbukas niya ng pinto. Nakasindi ang ilaw. Umiling-iling ang bentilador sa gilid ng mesa.

“Tao po? Father Willy?” tawag ni Bree.

Walang sagot.

Sinilip ni Bree ang dulo ng pasilyo. May nakaawang na pintong tinutumbok ang daanan. Nakasindi rin ang ilaw sa loob ng kuwarto. Pihong nandoon ang kura, isip ni Bree. Baka hindi lang siya narinig. Dumiretso na siya sa opisina.

Kakatok sana ulit si Bree, pero hindi pa sumasayad ang kamao niya sa pinto, bumukas na itong kusa. Maliit ang kuwarto. May isang mesang kamukha ng mesa sa reception area. May kahoy na upuan sa likod ng mesa, dalawang puting monobloc sa harapan. May malaking shelf sa kaliwa ng mesa. Puno ito ng libro, folder, at envelope. Lalong nagmumukhang masikip ang kuwarto dahil sa shelf.

Walang tao, pero may narinig siyang mga boses. Mahina, parang tinakpan ng unan ang mukha ng mga nag-uusap. Galing sa likod ng shelf ang mga boses. Lumapit si Bree sa shelf, sinilip ang likuran nito. May isa pang pinto sa likuran ng shelf. Doon nagmumula ang mga boses. Dahan-dahan, binuksan niya ang pinto. Nakita niya si Father Willy, may kausap na babae. Nakatayo sila sa harapan ng maliit na grotto. Nakatalikod kay Bree ang babae. Nakayuko ito, natatakpan ng mahabang buhok ang mukha, yumuyugyog ang mga balikat. Hinimas ng kura ang ulo ng babae, parang batang inaalo.

“Brigido!”

Sa gulat, biglang naisara ni Bree ang pinto. Paglingon niya, nasa pintuan ng opisina si Kapitan, kasama pa rin ang dalawang barangay tanod.

“Anong ginagawa mo rito?”

“Iaabot ko lang po---”

“Kaninang tinatawag ka sa labas, hindi ka sumasagot!”

“Sorry po, Kapitan---” Pasimpleng pinukol ni Bree ng masamang tingin ang tanod na tumawag sa kanya ng Brigido kanina sa patio.

“Sorry ka diyan, sa susunod na bastusin mo ako---”

“Sorry po talaga.”

“Oo na,” singhal ni Kapitan. “Si Father Willy?”

Biglang bumukas ang pinto. Maliit lang ang espasyo sa pagitan nito at ng shelf, kaya naipit si Bree sa pagitan ng pinto at likod ng shelf nang pumasok nang walang kaabog-abog si Father Willy.

“Yes, Kapitan?” tanong ni Father Willy.

“Father, excuse lang po,” bulong ni Bree.

Parang walang narinig ang kura.

“Nasa barangay hall na ho si Mang Pele, Father,” sagot ni Kapitan.

“Mabuti naman. Binigyan nyo ba ng first aid?”

“Father, excuse me lang po,” igik ni Bree. Itinutulak na niya nang bahagya ang pinto para makahinga.

“Binigyan nyo ba siya ng pampakalma? Baka may sakit siya sa puso.” Tila wala pa ring naririnig si Father Willy. Matatag ang hawak nito sa seradura, hindi pa rin gumagalaw ang pinto.

Itinodo na ni Bree ang pagtulak sa pinto. “Sinabi nang excuse me, Father!”

Binitawan ng pari ang seradura at humakbang papasok. Kumalabog sa pagsara ang pinto, nawalan ng panimbang si Bree. Mukha siyang butiking plumakda sa pintuan.

“Nandiyang pala,” sagot ni Father Willy.

“Kanina pa ho,” ingos ni Bree. Pinagpag niya ang harapan ng

damit, at inayos ang nagulong buhok.

“Ano pang ginagawa mo rito? Umuwi ka na, maaga pa ang pasok bukas,” sabad ni Kapitan.

“May itatanong lang po ako--”

“Bukas na.”

“Mabilis lang ho, Kapit--”

“Sinabi nang bukas na!”

Tiningnan ni Bree ang kura paroko. Blangko ang mga mata nito, pero napansin niya ang bahagyang pagkilos ng makapal na bigote. Siniguro ni Bree na nahagip ng kura ang haplit ng irap niya bago nakatungong umalis ng opisina ng parokya ng San Antonio de Padua.

Bukas ang karinderya ni Aling Blesilda. Namumutiktik rin ito sa tao, parang nag-usap-usap ang lahat ng nanggaling sa pumalpak na salubong na dito sumugod. May mga nakatayo sa bangketa, nag-aabang matapos ang mga naunang kumain. Sumilip si Bree sa loob, pero hindi niya makita ang tindera. Dahil gutom na rin, sumama na lang siya sa pila ng mga nag-aabang.

Lumabas ang isang babaeng may dalang bolpen at tickler. Kinausap nito ang nasa unahan ng pila, iyong malapit sa entrada, saka tumungo at naglista sa tickler. Pagkatapos makiusap sa katabi na bantayan ang puwestong iiwan (may isang grupo na ng kabataan na pumila sa likuran niya), lumapit si Bree sa babae.

“Si Aling Bles?” tanong ni Bree.

Nag-angat ng mukha ang babae. “Ha?”

Ngayon lang nakita ni Bree ang babaeng ito. Bata pa. “Si Aling Blesilda? Yung may-ari?”

“Oo nga, siya yung may-ari,” pakli ng babae.

“Excuse me, yung order ko,” sabi ng isang lalaki. “Palitan mo na yung pares ng tapsilog.”

“Okay, tapsi.”

“Ako, lugaw saka tokwa baboy. Walang suka,” sabi ng isang may edad na babae.

“Lugaw, tokwa, baboy.”

“Nasaan kako si Aling Bles? May sasabihin lang ako,” sabi ni Bree.

Tumigil sa pagsusulat sa tickler ang babae, pinangkamot sa sentido ang hawak na bolpen. “Lumabas lang sandali. May nakalimutan ata sa palengke?”

“Sa oras na to?”

Kinagat ng babae ang bolpen bago sumagot, “Palagay ko.”

“Hindi ka sigurado?” iritang tanong ni Bree.

“Hoy, mamaya na kayo magkuwentuhan!”

“Kung gusto mong umorder, pumila ka!”

Hindi na sumagot ang babae. Bumaling na ito sa susunod na tao sa pila. Nagpalinga-linga si Bree para hanapin kung sino ang mga nagsalita. Noon lang niya napansin na masama na pala ang tingin sa kanya ng karamihan. Tahimik na sana siyang maglalakad pabalik sa binakanteng puwesto nang makita ang tintera. Hindi naman tumatakbo, pero halata ang pagmamadali nito. Panay ang tungo at ngiti bilang

paumanhin sa mga kostumer na pinakikiusapang tumabi, para makapasok sa loob ng karinderya.

“Aling Bles!”

Lumingon ang tindera, sinenyasan si Bree na sumunod. Agad siyang lumapit, at hinawakan ito sa braso. Sabaysilang pumasok sa loob ng karinderya.

“Anghel talaga ang tawag diyan kay Jonalyn Beverly,” sabi ni Aling Blesilda. Katatapos lang nitong magsalang ng tocino sa kawali. Habang hinihintay na pumisik ang mantika, tumabi ang tindera kay Bree at nagsimulang maghiwa ng tapang kabayo. Nasa loob sila ng kusina. Isang dingding na may counter at parihabang butas ang naghihiwalay sa kanila sa kinakainan ng mga kostumer. Nasa isang sulok ng kusina ang mesang kinauupuan ni Bree at Aling Blesilda.

May isa pa silang kasama sa loob ng kusina, si Aling Mereng, isang matandang babae. Nalaman ni Bree na kinukuha pala talaga ito ni Aling Blesilda kapag simbang gabi o salubong. Sa mga araw kasing iyon maagang nagbubukas ang karinderya at inaasahan ang dagsa ng kostumer. Pamangkin ng matandang babae ang dalagang kumukuha ng order sa labas. Kanina, habang ikinukuwento ni Bree ang nangyari sa simbahan, hindi gaanong nagpapakita ng interes si Aling Blesilda. Salit-salitan naman ang palatak at pag-iling ni Aling Mereng.

“Dahil mukha siyang anghel? Hindi naman ganoon kaguwapo si Mang Pele,” sabi ni Bree habang umiihip ng lugaw.

“Alam ko, ano ka ba naman. Sinabi ko bang guwapo si Pele?” sagot ni Aling Blesilda. “Anghel ang bansag sa anak niya dahil napakabait. Kaliit, pero marunong-runong na sa buhay. Hindi alagain yang si Jonalyn Beverly. Siya pa kamo ang nag-aalaga. Mabuti nga at hindi nasisisante yang tatay niya sa hardware ni Akong.”

“Bakit naman ho masisisante?”

“Aba, kukuha na lang ng order, mali-mali pa! Nariyang iba ang sukat ng yero na ipadala sa kostumer. O kaya naman, pako ang inaabot sa bumibili ng turnilyo. Para namang hindi mo alam? Magmula nang iwan ng asawa yang lintek na si Pele---”

“Iniwan ba si Mang Pele? Akala ko, biyudo.”

“Sa akin ka maniwala! Iniwan yan, dalawang taon na, a? Bakit hindi, e kapag nalalasing yang si Pele, napakagaan ng pingkok! Sinasabi ko sa iyo, Brigido, hindi lang isang beses nagpunta sa akin si Myrna na me pasa. Minsan nga, putok pa ang labi. Halos hindi mo na makilala. Kay ganda pa manding babae,” umiling-iling ang tindera. “Kaya wala talaga akong simpatiya sa Pele na yan.”

“Nasaan na ho si Myrna?” Hindi na pinansin ni Bree ang pagtawag sa kanya sa buong pangalan. Kung aarte siya, baka mapalabas pa siya sa karinderya.

“Ay, ang tocino ko!” bulalas ng tindera. Binitiwang nito ang hawak na kutsilyo at tapa, dumampot ng siyanse, at tumakbo pabalik sa harapan ng kalan.

“Masyado nang matanda yang si Jonalyn para maging anghel,” bulong ni Aling Mereng. Ito ang pumalit sa puwesto ni Aling Blesilda sa mesa at nagpatuloy sa paghiwa ng tapa.

“E bakit ho siya ang naging anghel sa salubong?”

“Ang balita ko,” tumikhim muna ang matanda bago nagpatuloy, “malapit kasi si Father Willy kay Nora.”

Kumunot ang noo ni Bree. “Sino naman ho si Nora?”

“Yung asawa ngayon ni Pele,” sagot ni Aling Mereng.

“Asawa ba yon?” tanong ni Aling Blesilda. Nakikinig pala ito habang hinahango ang tocino. “Ang asawa, si Myrna.”

“E kamo, wala na siya,” sabi ng matanda.

“Kesehoda!” Hinagis ni Aling Blesilda ang siyanse sa lababo.

Nagkatinginan sina Bree at Aling Mereng. Bumalik sa paghihiwa ng tapa ang matanda. Yumuko naman si Bree at nagkunwaring me hinahanap sa shoulder bag. “Magbabayad na ho ako, Aling Bles.”

Pagbukas ni Bree ng bag, nakita niya ang mga pakpak ng anghel. Plano sana niyang banggitin ito kay Aling Blesilda, pero nagbago ang isip niya.

Kinabukasan, isang dangkal ng flyer na gawa sa kulay abong recycled paper ang nasa mesa ni Bree. Sabi ng isang staff, si Bree ang inutusan ni Kapitan na magpaskil ng mga flyer na may larawan ni Jonalyn Beverly. Alam niyang ang naturang staff malamang ang totoong inutusan, pero tanggap na ni Bree ang kanyang posisyon sa barangay hall. Ngumiti na lang siya at tumango habang tinitingnan ang flyer na nasa pinakaibabaw.

May malaking larawan ng batang babae sa gitna, at nasa ilalim nito ang naghuhumiyaw na salitang NAWAWALA. Kasunod nito ang pangako ng pabuya para sa sinumang makakatulong na matagpuan ang anak ni Mang Pele.

“Wow, pinagawa ni Kapitan lahat ng to?” tanong ni Bree.

“Asa ka,” sagot ng staff. “Si Father Willy ang nagpadala niyan dito.”

Naalala niya ang kuwento ni Aling Mereng kahapon. “Aaa, dahil ba close sila ni---”

Ngumisi ang staff at tumango-tango.

“Sino nga ba ito? Nasa dulo ng dila ko,” pagkukunwari ni Bree. Gusto niyang manggaling sa kausap ang kumpirmasyon.

“Si Nora.”

“Ayun, oo nga,” sagot ni Bree. Saka dinugtong na may himig ng pagtatanong kahit alam na ang sagot, “Yung kinakasama ni Mang Pele, ano?”

Inangat-angat na lang ng staff ang dalawang kilay bilang sagot. Pagkuwa’y dinampot nito ang cellphone, at nagsimulang mag-text. Tapos na ang oras ng huntahan. “O sige na, magtrabaho ka na.”

Kahit medyo hirap dahil halos pumutok ang shoulder bag sa foldable na payong, maliit na brotsa, bungkos ng mga flyer, at ang mga pakpak na nakalimutan pala niyang iwan sa bahay, sinunod ni Bree ang utos ng Kapitan. Bitbit ang isang maliit na timba ng nilusaw na gawgaw, sinuyod niya ang mga poste ng kuryente sa apat na kalye, kasama ang bahaing eskinita patungo sa palengke at plaza. Siniguro niyang may apat na flyer ang bawat isang poste. Hindi puwedeng hindi mahagip ng tingin ng sinumang dadaan ang mukha ni Jonalyn Beverly.

Mangilan-ngilan lang ang pumansin kay Bree habang nagtatrabaho. May mga tumitigil para magbasa, saka magpapatuloy sa paglakad. Mayroon ding hindi nagbabasa, at nauunahan ng pagkagulat sa larawang nasa flyer, kaya tatanungin pa si Bree kung totoo nga bang ito ang nawalang bata sa simbahan kahapon. Karamihan sa mga ito, dumalo sa salubong. May ilang nagsasabing kilala nila ang bata, at nagpapahayag ng awa at simpatiya.

Sa dulo ng kalye Adante lamang naiba ang lahat. Ito ang huling kalyeng pinuntahan ni Bree. Kalalapag pa lamang niya ng timba ng nilusaw na gawgaw sa sementadong kalsada, isa-isa nang naglapitan ang mga residente, parang mga langaw na nakakita ng tae. Nagbubulungan lang sila noong umpisa, hanggang may isang hindi nakatiis at kinalabit ang receptionist.

“Huy,” sabi ng lalaking nangalabit. Wala itong suot na pang-itaas.

Tumigil sa Bree sa pagdikit ng flyer at lumingon. “Bakit ho?”

“Alam mo bang binubugbog yan?” tanong ng lalaki. Sa kung anong dahilan, nagsimula itong magtanggap ng tinga.

Napangiwi si Bree. “Ano?”

“Yang batang yan, binubugbog ng tatay niya,” dagdag ng isa pang hubad-barong lalaki.

“Hindi lang yan,” sabi ng isang babae. Nakasuot ito ng masikip na sando at maluwag na shorts. “Yung nanay nyan, binubugbog din. Kaya hayun, nagpakamatay.”

“Kilala nyo ho ba ang nanay nito?”

Tiningnan muna ng babae si Bree na parang batang nagtanong ng hindi na dapat itanong bago sumagot, “Si Myrna.”

“Hindi ho ba naglayas lang siya?”

“Nagpakamatay yon,” pilit ng babae.

“Hindi, sumama daw sa ibang lalaki,” singit ng isa pang usisera.

“Teka, teka. Napatunayan nyo na bang lahat na binubugbog silang mag-ina?”

Walang sumagot. Tiningnan lang siya ng mga nagmimiron. Pumalatak si Bree. Tirik na ang araw at nag-uumpisa nang maagnas ang foundation niya. Wala siyang panahon na makipagtsismisan, lalo na kung alam na niya ang tsismis. Hinawi niya sa isang gilid ang hanggang balik at buhok, tinalikuran ang mga miron, at itinuloy ang pagdidikit ng flyer. Nagbalik sa bulungan ang mga nakapaligid. Mayamaya, may kumalabit ulit sa kanya.

“Bakit ho?” tanong ni Bree habang pinapahiran ng gawgaw ang

poste.

“Hindi niya sinasaktan si Jonalyn,” sabi ng isang boses ng babae. “Nagbago na si Pele.”

Idinikit muna niya ang ikalawang flyer bago lumingon at sumagot, “Hindi naman ho ako ang nagsabi---”

Pero nakatalikod na ang babae at naglalakad na palayo. Nakayuko ito, parang natalo sa sugal. Ang nakita na lang niya: payat na katawan, lampas-balikat na buhok, abuhing bestida, eco bag sa isang kamay.

Iniiisip pa ni Bree kung bakit parang pamilyar sa kanya ang babae kahit nakatalikod---marunong na ba siyang kumabisa ng katawan na hindi naman nakatalik?---nang may kumalabit na naman sa kanya. Pinigil ni Bree na umirap at bumuntong-hininga. Mahirap nang magmaganda, baka kuyugin. Bihira siyang magawi sa bahaging ito ng Barangay Talong Punay. “Ano ho yon?” tanong niya.

“Diyan lang nakatira si Pele,” sabi ng lalaking nagtitinga. Inginuso nito ang isang bahay na ilang metro lang ang layo mula sa poste. Ito rin ang bahay na tinutumbok ng payat na babaeng nakatungo kung maglakad.

Tanghali na nakabalik si Bree sa barangay hall. Hindi pa bumabalik ang ibang staff at mga kagawad. Umuuwi ang mga ito para mananghalian. Inilapag niya sa ibabaw ng mesa ang naka-styrofoam na pritong tilapia at kanin mula sa karinderya ni Aling Blesilda. Nagtaka siya dahil nandoon pa rin si Aling Mereng at ang pamangkin nito, gayong tapos na ang salubong. Ang matanda ang nagbalot ng tanghalian niya.

Nakakadalawang subo pa lang si Bree nang marinig ang boses ni Kapitan mula sa opisina nito. Mukhang maaga itong nananghalian, kaya maaga ring magsi-siesta sa barangay hall.

“Brigido, ikaw ba yan?”

Gutom si Bree, pero mas ayaw niyang madagdagan ang tanghalian ng singhal. Iniwan niya ang pagkain at dumiretso sa opisina ni Kapitan. Hinagis niya sa hangin ang boses, “Opo, ser. Andyan na po.”

Nakaupo si Kapitan sa swivel chair pagpasok ni Bree. Nakaharap na ito sa dingding, paanyaya para pumuwesto na si Bree sa likuran at simulan ang pagmamasaha. “Ansakit ng balikat ko,” ungot ni Kapitan. Para itong senyoritong naglalambing sa yaya kung magsalita.

Pinisil ni Bree ang magkabilang balikat ng opisyal. “Okay lang po ba ito?”

“Konti pa.”

Diniinan ni Bree ang pagpisil. Umigik si Kapitan. Tama na ang puwersang gamit niya. Napanatag ang receptionist. Nakakausap lang niya nang matino si Kapitan sa tuwing minamasaha ito. Nakakalimot itong magsungit.

“Naipaskil ko na po lahat ng flyer,” simula ni Bree.

“Buti naman.”

“Kayo po, kumusta?”

“Ganun pa rin,” sagot ni Kapitan. “Konti pa.”

Diniinan pa ni Bree ang masahe. “Kumusta po yung usapan ninyo ni Father Willy?”

“Ah. Pina-counsel ko si Pele.”

“Kumusta naman ho si Mang Pele?” Dinagdagan niya ang karinyo sa paghimas.

“Umiiyak pa rin. Nakakaawa nga, pero ginagawa naman ang lahat ng makakaya. May koordinasyon na kami sa presinto. Naka-blotter na

yung bata.”

“Wala ho bang alam si Father Willy?”

“Saan?”

“Sa kaso. Kung bakit nawawala yung bata, si Jonalyn Bev---”

“Ano naman ang kinalaman ng kura don?” tanong ni Kapitan. Naramdaman ni Bree ang bahagyang paninigas ng masel ng opisyal pagkatapos sumagot. Diniinan ni Bree ang pagpisil.

“Aray! Bawasan mo.”

“Sorry po, ser.”

Ilang sandali silang nagpalitan ng buntong-hininga. Nang maramdaman ni Bree ang paglambot ng masel sa balikat ng opisyal, nagtanong siya ulit. “E ser, mawalang galang na ho. May nakita ho kasi akong babae sa opisina ni Father---”

“Kailan?”

“Kahapon ho.”

“Anong oras?”

“Nung nag-abot ho tayo sa opisina ng parokya.”

“Wala akong nakita.”

“Sa grotto ho, pagbukas ko ng pinto---”

“Nandun din ako.”

“Sa grotto?”

“Sa opisina, tanga.”

“A, oo nga po. Gusto ko lang naman pong---”

Biglang inalis ni Kapitan ang mga kamay ni Bree. Umikot ang swivel chair nito paharap sa receptionist. Nakahalukip ito at seryoso ang boses nang magsalita. “Alam mo, Brigido, may suspek na ang mga pulis.”

“Talaga ho? Sino---”

“May nangingidnap ng bata dito sa Talong Punay.”

“Ho?”

“Oo, at si Jonalyn Beverly ang isa sa mga biktima.”

“Kailan pa ho yan? Wala naman ho akong nababalitaan?”

Umikot ulit ang swivel chair. Nakatalikod na ang Kapitan kay Bree. “Magmasahe ka na lang. Gusto kong umidlip.”

“Pero ser---”

Hinawi ng Kapitan ang hangin, parang may binubugaw na langaw. “Ang ingay, ang ingay.”

“Nandiyan na ba si Kapitan?”

Noon lang ulit nakita ni Bree si Father Willy pagkatapos ng salubong. Martes na, at nawawala pa rin si Jonalyn Beverly. Inabutan siya ng kura paroko habang nagsusuklay. Sa gulat, muntik na niyang suklayin ang bigote ng kaharap. Pero dahil naalala ni Bree ang pang-iipit sa kanya ng pari, nagdesisyon siyang maging magalang. Inilapag niya ang suklay sa mesa, bago sumagot nang singlamig ng yelo: “Wala pa ho, Father.”

Nilibot ng tingin ni Father Willy ang buong barangay hall, parang naghahanap ng nakatagong kasalanan. Kumikislot-kislot ang bigote nito. “Anong oras siya darating?”

“Kung kailan niya gusto,” bulong ni Bree.

“Ano?”

“Darating na ho yon,” bawi niya. “Eto ho, tatawagan ko na. Upo muna kayo.” Tumayo si Bree.

“Teka, saan ka pupunta?” tanong ng pari.

“Sa opisina ho ni Kapitan, nandoon ang landline.”

“Huwag na. Napaaga lang ako. May usapan talaga kami ngayon,” sabi ni Father Willy, saka umupo sa monobloc sa harapan ng mesa ni Bree. “Diyang ka na lang.”

“Kayo po ang bahala,” sagot ni Bree. Muli siyang umupo at nagsuklay.

Ilang minuto ang lumipas. Patingin-tingin lang si Father Willy sa kanyang relo, wala namang tigil sa pagsusuklay si Bree. Ang pari ang nagpatiunang bumasang sa katahimikan.

“Alam mo, iho, nakita naman kita noong Sabado.”

Nabitiwan ni Bree ang suklay, lumagpak ito sa ibabaw ng mesa. Hindi rin niya namalayan ang pagtaas ng kaliwang kilay. “E bakit---?”

“Dahil wala akong dapat ipaliwanag sa iyo.”

“Hindi naman ho paliwanag ang hihingin ko. Ang balak ko lang ho, iabot---”

“Wala akong dapat ipaliwanag sa kahit kanino sa buong parokya,

sa buong barangay. Wala.” Nagpahid ng ilong ang pari. “Alam ko ang iniisip nyong lahat. Oo, maaaring materyoso ako. Oo, gusto ko ng magandang simbahan, ng magarbong pista. Pero sino ba ang nakikinabang? Ako ba?”

Gustong ibalik ni Bree ang tanong, sino nga ba? May pakialam ba ang Diyos kung mabilis ang karo para sa mga santo? Sino ba ang tunay na pinagpapala sa tuwing nagbibigay ng donasyon sa simbahan ang mga Montojo? Pero alam niyang hindi na siya ang kausap ni Father Willy.

“Walang namamagitan sa amin ng sekretarya ko. Magkaibigan lang kami. Kung anuman yung dati,” biglang bumahing ang pari. “Alam ko ang limitasyon ko. Alam kong nagsasama sila ni Pele nang walang basbas ng simbahan, pero mabuti silang tao. May takot sila sa Diyos. May takot kami sa Diyos.”

Nang humarap ulit kay Bree ang pari, namamasa na ang mga mata nito. May bahagyang kislap rin ang makapal nitong bigote, kung sa pawis, luha, o uhog, hindi na mawari ng receptionist.

“Father, sorry po. Hindi naman po iyon ang---”

“Father Willy! Good morning.” Dumating na pala si Kapitan. Naglalakad na ito palapit sa reception area.

“Good morning po, Kapitan,” bati ni Bree. “Kanina pa ho kayo hinihintay ni Father Willy.”

“Anong sinasabi mo, Brigido, late ako?” tanong ng opisyal. Lumapit ito sa kura paroko. “Father, masama ba ang pakiramdam ninyo?”

“Kaunting sipon lang,” sagot ng pari. Pasimple itong tumingin kay Bree, nanghihingi ng suporta.

“Ay, oho. Panay nga ho ang bahing ni Father! Nakakadi---”

“Sige, Father. Doon na ho tayo sa opisina,” sabi ni Kapitan. Halos mahiwa si Bree sa talim ng tingin ng opisyal.

Tumungo na lang ang receptionist. Matapos marinig ang pagsara ng pinto ng opisina, tiningnan ni Bree ang kanyang pitaka. Tahimik siyang nagpasalamat na meron pa pala siyang isang daan.

Huminga nang malalim si Bree, bago pinihit ang seradura ng pinto papasok sa opisina ni Kapitan.

“Wala bang ibang puwedeng gawin?” tanong ng kura.

“Kapag lumabas ito, kayo rin ang masisira---”

Natigil ang usapan nang mapansin nina Kapitan at Father Willy na nakatayo si Bree sa pintuan.

“Meryenda po?” painosenteng tanong ni Bree. May bitbit siyang tray na may dalawang bote ng softdrink at dalawang pakete ng mumurahing biskuwit. “Bumili po ako diyan lang sa labas. Baka po kailangan ninyo ng konting makakain habang nag-uusap.” Dumiretso si Bree sa mesa ni Kapitan at inihain ang dala. Bumaling siya sa kura paroko, “Father, nakakagaling ho ng LBM ang hindi malamig na softdrink.”

“Sinisipon ako, hindi nagdudumi,” sagot ng pari.

“Ay, sorry ho.”

“Sige na, Brigido,” sabi ni Kapitan. Matigas na ang boses nito.

“Ser, isang tanong lang---”

“Salamat. Makakaalis ka na.”

“Ano po yung masisira?”

“Ang ulo ko! Sinabi nang lumayas ka rito, may kausap ako!” bulyaw ng Kapitan.

Nagmamadaling lumabas ng opisina si Bree. Nasa pasilyo na siya nang maalala na naiwan niya ang tray sa loob. Hiniram niya lang ito sa nagbebenta ng kakanin sa labas. Bubuksan na sana niya ulit ang pinto nang may humawak sa balikat niya.

“Nandiyan ba si Kapitan?”

Si Mang Pele. Ilang segundo bago nakasagot si Bree, “Oho.”

“Puwede ba kaming pumasok?” Itinuro ni Mang Pele ang katabi niyang babae. Payat ang babae, lampas ng balikat ang buhok, at malungkot ang bukas ng mukha.

“Sige po, sige po,” sagot ni Bree. Kumatok siya nang tatlong beses at nagsalita sa harap ng nakasarang pinto. “Kapitan, may naghahanap ho sa inyo. Nandito ho si Mang Pele at---?” sumenyas siya para sabihin ang pangalan ng babae.

“Nora,” sagot ni Mang Pele.

Muntik nang masamid si Bree. “---at si Aling Nora.”

Bumukas ang pinto. Pinatuloy ni Kapitan ang dalawa. Susunod sana si Bree sa dalawa, pero hinarang siya ni Kapitan. Idinuldol nito sa dibdib ng receptionist ang naiwang tray. “May naiwan ka.”

Sinalo niya ng yakap ang tray para hindi mahulog sa sahig.

“Ang hindi ko maintindihan, kung bakit siya nagsinungaling sa akin,” himutok ni Bree. “Sinong tanga naman ang maniniwala na may nangingidnap ng mga bata dito sa atin? Kung may nangyayari palang ganyan, di sana dati pa natin nabalitaan. E hayan, nagkalat ang mga bata sa kalsada.”

Nasa karinderya siya ni Aling Blesilda, naghahapunan ng kanin at ginisang ampalaya. Ikinuwento niya sa tindera ang

nasaksihan sa opisina ng kura noong Linggo ng Pagkabuhay hanggang sa pagtatanong niya sa Kapitan habang minamasahe ito.

“Baket, close ba kayo?” tanong ng tintera.

“Hindi naman ho. Marunong lang akong kumilatis ng nagsasabi ng totoo sa hindi.”

“Kung magsalita ka, daig mo pa ang asawa ni Kapitan.”

Napatingin ang ibang kumakain sa mesa nilang dalawa.

“Aling Bles! Huwag nyo namang ipagsigawan na si Kapitan ang pinagtsitsismisan natin, ayokong masisante,” bulong ni Bree.

“Pasensiya na. Pakaarte naman kasi.”

“Hindi naman ho sa ganon. Ang punto ko, kung wala siyang masamang ginagawa, bakit siya magsisinungaling?”

“Ang bilis mong manghugsa, Brigido. Porke may itinatago, masama na?”

“Bakit ho itatago kung hindi masama?”

“A, basta! Bakit ba nakikialam ka sa kanya? Maraming puwedeng dahilan para maglihim.”

Nagulat si Bree sa reaksiyon ng tintera. “Aling Bles, bakit masyado kayong apektado? Nagkukuwento lang ho ako.”

“Bakla na nga, pakialamera pa,” bulong ng tintera.

Narinig ni Bree ang insulto, pero hindi na lang niya pinatulan. “Pansin ko lang ho, nitong mga nakaraang araw, mainitin ang ulo ninyo. May problema ho ba?”

“Wala naman,” sagot ni Aling Blesilda. “Marami lang iniisip.”

“Dinaratnan pa ho ba kayo? Baka naman natutuyot na ho ang ilog, Aling Bles. Sabihin nyo lang, maiintindihan ko naman.”

Tinampal siya ng braso ng tindera, saka sila sabay naghagigikan.

“Nga pala, nasaan ho ba kayo kaninang tanghali? Dumaan ako rito, si Aling Mereng ang inabutan ko,” sabi ni Bree pagkaubos ng tawa.

“Diyang lang sa bahay. Este, sa palengke. May hinanap lang ako.”

“Nagiging makakalimutin na rin kayo, Aling Bles?”

“Loko, me hinanap lang nga.”

Tapos nang kumain si Bree. Binuksan niya ang shoulder bag para kunin ang pitaka. Pagnanga ng zipper, sumilip ang tangkay ng pakpak na napulot niya sa sementeryo. Wala sa loob, tinapik niya ang noo. Noong isang araw pa niya ito nakakalimutang iwan sa bahay.

“Ano yan?” tanong ni Aling Blesilda. Nasilip pala nito ang loob ng bag ng receptionist.

“Alin ho?”

“Yan,” hinawakan ng tindera ang nakausling tangkay ng pakpak at hinugot ito mula sa bag.

“A, napulot ko lang.”

“Akin na lang, puwede?”

Natawa si Bree. “Aanhin nyo naman yan, Aling Bles? Akin na ho.” Inabot niya ang pakpak, pero inilayo ito ng tindera.

“Yung pamangkin ko kasi, panay ang iyak. Gusto raw niya

ng pakpak,” sabi ng tindera. “Sa katunayan, ito yung hinahanap ko sa palengke. Nagpunta na ako sa mall nung Linggo, pero wala akong makitang ganitong-ganito ang yari. Akin na lang, ha?”

“Pamangkin? Ito ho ba yung kumukuha ng order noong isang araw?”

“Oo, oo. Yun nga.” Iniinspeksiyon ng tindera ang pakpak.

“Aling Bles, akala ko ho ba pamangkin yon ni Aling Mereng? Saka dalaga na ho yon. Mukha siyang tanga kung isusuot niya yan.”

Tumigil si Aling Blesilda sa ginagawa. “Ay, hindi, hindi. Ibang pamangkin ang tinutukoy ko. O siya, huwag mo nang bayaran yang kinain mo. Hamo na, libre ko na.”

Kinutuban si Bree. Hindi siya sigurado sa pagkakadugtong-dugtong ng mga pangyayari, pero kailangan niyang sumugal. Kung mali siya at magalit si Aling Blesilda, magtitiyaga na lang siya sa luto ng karibal nitong si Aling Alma. Ang mahalaga para sa kanya sa sandaling iyon, lumabas ang katotohanan. Kailangang matagpuan si Jonalyn Beverly.

“Aling Bles, nasaan si Jonalyn?”

“Ha?”

“Narinig nyo ang tanong,” sabi ni Bree. Binunot niya ang cellphone sa bulsa.

“Di ba, sabi mo, dinukot?”

“Hindi ho ba kayo ang nandukot?”

“Dukutin ko ang mata mo riyan, makita mo.”

Ipinatong ni Bree ang dalawang siko sa mesa at nilaro-laro ang cellphone sa harapan ng tindera. “Alam nyo kung bakit kayo ang tinatanong ko, Aling Bles. Huwag na tayong maglokokhan dito.”

Hindi sumagot ang tindera. Tinitigan lang nito si Bree. Nakipagtitigan si Bree. Parang sinisipa ng kabayo ang dibdib niya, pero hindi siya nagpahalata.

“Sige, isaksak mo sa baga mo yang pakpak na yan,” sabi ni Aling Blesilda. Padaskol nitong inilagay sa mesa ang plastik na pakpak.

“Sigurado ka, Aling Bles? Kapag dinampot ko yan, hindi ko na ibabalik. Tatawagan ko pa si Kapitan at---”

“Wala kang load!”

“Naka-unli ako!”

“Sinungaling!”

“Ikaw ang sinungaling!”

Tumaas na ang boses nilang dalawa. Lantaran nang tumitingin ang ibang kumakain.

“Anong tinitinging-tingin nyo?” asik ng tindera. Bumalik sa pagkain ang mga kostumer. Bumubulong-bulong pa ang ilan, kaya suminghal ulit ang tindera, “E di huwag kayong bumalik! Doon kayo magtiyaga sa lutong ospital ni Alma!” Pagkuwa’y bumaling uli ito kay Bree. “At ikaw, magbayad ka na nga. Bilis-bilisan mo, at isama mo na yang pakpak mong bulok.”

Inilapag ni Bree ang cellphone sa mesa. Kumuha siya ng pera sa pitaka, saka inabot ang kamay ng tindera. Hinila niya ito at binulungan habang inilalagay sa palad ang pera, “Aling Bles, alam kong alam mo kung nasaan si Jonalyn. Kapag hindi ka umamin, papaabutin namin to ni Kapitan sa presinto. Dadamputin ka ng mga pulis. Kulong ang aabutin mo. At lahat ng kostumer mo, mapupunta kay Aling Alma. Gusto mo ba yon?”

“May kukunin lang ako,” sagot ni Aling Blesilda. Ibinulsa muna nito ang pera gamit ang isang kamay, saka biglang pumiglas.

Hindi bumitiw si Bree. Hinila niya si Aling Blesilda. Napalakas ang pagpigil niya, kaya muntik nang humampas ang katawan ng babae sa mesa. Nalaglag ang cellphone ni Bree sa sahi. Mumurahin lang ito, kaya agad bumukas ang casing at tumilampon ang baterya.

“Bitiwan mo nga ako! Sinabi nang may kukunin lang ako!” sigaw ng tindera.

“Hindi!” sumigaw na rin si Bree. “Kailangan nating mag-usap! Palitan mo yang cellphone ko!”

“Gago!”

Nagsimulang umalis ang mga kostumer. Hindi na nasiguro ni Bree kung sino ang nagbayad sa hindi. Titilian sana niya ang mga tumatakas na kostumer pero bigla siyang sinampal ni Aling Blesilda. Nabitawan niya ang kamay ng tindera. Tumakbo ito papunta sa kusina.

“Aling Bles! Bumalik kayo rito!” habol ni Bree.

Inabutan niya ang tinderang nakatalikod sa kanya at nakatungo sa harapan ng kalan. Natigilan siya at hindi makalapit. Hindi niya makita kung may laman ba ang kawaling nasa harapan ng tindera. Mahirap nang magpagamot ng balat na nilapnos ng kumukulong mantika.

Nang makita niyang may inaabot ang tindera sa gilid ng kalan, hindi na nakapagpigil si Bree. “Tama na, Aling Bles!” bulalas niya. “Nagjo-joke lang ako! Sorry na!”

“Talagang tama na,” sagot ni Aling Blesilda. Lumapit ang tindera at kinuha ang palad ni Bree. Binigyan siya ng tindera ng susi. Ito pala ang kinuha sa gilid ng kalan.

“Ano ho ito?” tanong ni Bree.

“Susi sa bahay ko. Nandoon si Jonalyn...at Myrna.”

“Paanong--?”

At umamin si Aling Blesilda: kaibigan niya si Myrna. Totoong sinasaktan ito ni Mang Pele, dahil hindi lang minsan dumulog si Myrna sa tindera na may pasa sa braso at hita. Noong huling beses na pumunta ito sa kanya na putok ang labi at namamaga ang kanang mata, hindi na napigil ni Aling Blesilda ang sarili. Kahit disoras ng gabi, dinala niya si Myrna sa pier at binilhan ng tiket pauwi sa Mindoro. Dahil biglaan, hindi na naisama si Jonalyn Beverly.

Kinabukasan, walang nakakaalam sa Barangay Talong Punay kung saan nagpunta ang asawa ni Mang Pele. Si Aling Blesilda ang nagtanim ng iba't ibang bersiyon ng kuwento na lumaganap nang maglaon. Bawat kostumer na kumakain, ibang kuwento ang sinasabi niya tungkol sa pagkawala ni Myrna.

Matagal na silang naghahanap ng paraan na itakas si Jonalyn Beverly. Lumitaw lang ang pagkatataon nang malaman ni Aling Blesilda na si Jonalyn ang gaganap bilang anghel sa salubong. Kinontak niya si Myrna at magkasama silang nagplano kung paano itatakas ang bata.

Nang minsang kumain si Mang Pele sa karinderya, nagkunwari si Aling Blesilda na may kailangang ipadeliver sa hardware ni Akong. Kinuha niya ang cellphone number ni Mang Pele. Ipinasa niya ang number kay Myrna, at tinext nito ang dating asawa. Nagkunwari itong makikipagkita sa araw ng salubong. Kinakasama na ni Mang Pele si Nora, pero pumayag itong makikipagkita, sa kagustuhang ipakita sa anak na magkasundo na sila ng dating asawa. Apektado na rin sila dahil sa mga kuwentong ikinakalat ni Aling Blesilda tungkol sa pagkawala ni Myrna.

Noong Linggo ng Pagkabuhay, magka-text ang dalawa. Nakapuwesto si Myrna sa tabi ng puno ng bayabas, sa ilalim ng effigy ni Hudus. Habang wala pa ang karo ng Kristong Nabuhay, tinext ni Myrna si Mang Pele na magkita na sila. Pinapunta niya ito sa labas ng patio ng simbahan. Si Aling Blesilda naman ang kumuha kay Jonalyn pagkaalis na pagkaalis ng ama. Walang nakapansin sa pagkuha

niya sa bata dahil aligaga ang mga tao. Hindi rin nagtaka si Jonalyn Beverly dahil nagkunwari si Aling Blesilda na tauhan ng simbahan.

Dumiretso sina Aling Blesilda at Jonalyn Beverly sa likod ng simbahan, sa may sementeryo. Kakaunti ang tao doon. Nagtago sila sa likod ng estatwa nina San Miguel at Lucifer. Nang tanggalin ni Aling Blesilda ang pakpak na suot ni Jonalyn Beverly, pumalag na ang bata. Nalaglag ang pakpak sa paanan ng arkanghel. Sinampal ng tindera si Jonalyn Beverly at tinakot na kapag hindi sumama, may masamang mangyayari kay Mang Pele. Napilitang sumama ang bata sa bahay ni Aling Blesilda.

Sa mga oras na iyon, bukas na ang karinderya. Sina Aling Mereng at ang pamangking dalaga ang tumatao. Ito ang kanyang magiging dahilan kung sakaling may nakakita sa kanya sa pagkuha kay Jonalyn Beverly sa patio. Nang makita ni Bree si Aling Blesilda na humahangos noong Linggo, nanggaling na ito sa bahay. Hinintay pa niyang makarating si Myrna bago bumalik sa karinderya.

Nakatunog naman agad si Mang Pele sa plano ng dating asawa. Naalarma siya sa pagtigil nito sa pagsagot sa text nang makalayo siya sa anak. Pero huli na. Wala na si Jonalyn Beverly pagbalik niya sa pusupusuan. Nang magsisigaw si Mang Pele sa paghingi ng tulong, napunta sa kanya ang atensiyon ng lahat. Sa sandaling iyon sinindihan ni Myrna ang mga sinturon ni Hudus.

Linggo ng hapon dapat ang alis ng mag-ina, pero hindi sila natuloy dahil nagwawala si Jonalyn Beverly. Ayaw nitong iwan ang ama, kaya nagtatangkang tumakas. Labag man sa loob, pansamantalang iginapos ni Myrna ang anak. Panay ang pakiusap niyang sumama na ito pabalik sa Mindoro, pero ayaw pumayag ng bata. Isang kondisyon lang ang hiningi nito: ang pakpak ng anghel na suot niya noong araw ng salubong. Ang hula ni Aling Blesilda, inaasahan ni Jonalyn Beverly na hindi ito maibibigay kaya makakabalik siya sa ama. Kaya ganoon na lang ang reaksiyon niya nang makita ang plastik na pakpak sa bag ni Bree.

“Pero bakit nagsinungaling sa akin si Kapitan?” tanong ni Bree.

“Magkakuntsaba sila ni Father Willy,” sagot ng tindera. “Gusto nilang resolbahin ang kaso bago pa malaman ng lahat ang tunay na dahilan. Hindi puwedeng masisi ang kura paroko sa nangyari.”

“Ano ang kinalaman ng kura?”

“Siya ang pumili kay Jonalyn na maging anghel. May mga tumututol, pati yata ang mga Montojo, pero nagpumilit si Father Willy.”

“Teka, sino ang babaeng nakita kong kausap ni Father Willy?” tanong ni Bree. “Mukhang may kinalaman din siya sa mga nangyari.”

“Pihadong si Nora iyon,” sagot ng tindera. “Siya ang kumumbinsi sa kura na gawing anghel si Jonalyn Beverly kahit lampas na ito sa edad.”

Mukhang tama ang hula ng tindera, sa loob-loob ni Bree. Umiiyak ang babae matapos ang pagkawala ng anghel, at ang iniisip niya, siya ang may kasalanan. “Bakit niya ginawa yon?”

“Pag-ibig. Alam niyang ikatutuwa ni Pele na maging anghel ang anak. Gusto rin niyang kunin ang loob ng bata.”

“At si Father Willy? Bakit siya pumayag?”

“Pag-ibig. HindilihimsabuongbarangyaniligawanniyasiNoranoong kabataan nila. Hindi siya sinagot ni Nora, kaya siya pumasok ng seminaryo.”

“At ikaw, Aling Bles? Bakit mo ginawa ang lahat ng ito...para kay Myrna?”

Tiningnan siya nang direktso sa mata ng tindera. “Alam mo na ang sagot diyan, Brigido.”